

ՀԱՅԱԳԷՏ ԼՈՒԻ ՄԱՐԻԷ

LOUIS MARIÈS

ԿԵԱՆՔԸ, ՀԱՅԱԳԷՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

ԵՒ ՆՐԱ

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԿՐԿՆԱԿԻ ԲՆՈՅԹԻ ՄԱՍԻՆ»

ԱՆՏԻՊ ՅՕԳՈՒԱՅԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ*

Հաշուետվածի մէջ Մարիէսը խօսում է նաև իր մի քանի աշխատութիւնների մասին, որոնց հայագիտականների վերաբերեալ ընթերցողը տեղեկութիւններ կը գտնի ստորև:

Այսպէս, Մարիէսը դասաւանդել է, հայագիտական աշխատութիւններ ղեկավարել, հայագէտներ պատրաստել, հայագիտական և այլ բնոյթի աշխատութիւններ գրել:

Նրա մեղուածան կեանքի գլխաւոր շրջանները եղել են հետևեալները.

- Ծնուել է Փարիզում 1876 թուականի Օգոստոսի 19ին:
- Միջնակարգ (երկրորդական) կրթութիւնը ստացել է Փարիզի «Վոժիրար» շրջանի Գիտութեան հայրերի ղեկավարած մի դպրոցում:
- 1893ին զարձեւ է Գիտութեան միաբանութեան անդամ:
- 1898ին արժանացել է Բանասիրական գիտութիւնների Licencié վկայականին:
- Արեւելեան կենդանի լեզուների դպրոցում 1918ին ստացել է յունարէնի դասընթացի շրջանաւարտի վկայական, 1919ին՝ հայերէնի, 1920ին՝ ուսերէնի:
- 1914ին մասնակցել է Համաշխարհային առաջին պատերազմին իրրե զինուորական խոստովանահայր, ցուցաբերած անձնուիրութեան համար արժանացել է չքանչանների:
- 1924ին ստացել է Բանասիրական գիտութիւնների դոկտորի գիտական աստիճան:
- 1928ին ստացել է Բարձրագոյն ուսմանց դպրոցի Պատմագիտական և Բանասիրական բաժինների շրջանաւարտի վկայական:
- 1926–1946 տարիներին դասաւանդել է գրաբար ‘Լիւսիսիւ կաթոլիկ’ բարձրագոյն դպրոցի Արեւելեան հին լեզուների բաժնում:
- 1958ի Նոյեմբերի 19ին վախճանուել է Ուաշինգտոնի Շտետի թաղաքի նորընծայարանում:

Ստորև ժամանակագրական կարգով ներկայացնում ենք Մարիէսի հայագիտական աշխատանքների մասնագիտական ցանկը, որ առանձնացրել ենք «École des Langues orientales anciennes de l'Institut catholique de Paris, Mémorial du Cinquantenaire (1914–1964)» գրքում (Փարիզ, 1964)

* Սկիզբը տե՛ս ՍԻՈՆ, 1973 թ. 9–10:

լոյս տեսած նրա ամբողջ աշխատութիւնների ցանկից և մասամբ լրացրել ենք երեք աշխատանքի յաւելումով. նշել ենք Մարիէտի աշխատութիւնների մասին լոյս տեսած գրախօսականները, որոնք այդ ցանկում չկան: Գրքերի անունները գլխագրերով են շարուած:

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՅԱՆԿ ՄԱՐԻԷՍԻ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

Յապաւումներ

BSL Bulletin de la Societé de linguistique de Paris.

MSL Mémoires de la Société de linguistique de Paris.

NICP Nouvelles de l'Institut Catholique de Paris.

PO Patrologia Orientalis.

REA Revue des Etudes Arméniennes.

RICP Revue de l'Institut Catholique de Paris.

ROC Revue de l'Orient chrétien.

RSR Recherches de Science religieuse.

1. 1920 Le texte Arménien de l'Évangile d'après Matthieu et Marc. RSR, t. 10, 1920, p. 28-54.

Աւետարանի հայերէն ընդգիրն ըստ Մատթէոսի և Մարկոսի:

2. 1921 Un commentaire sur l'Évangile de saint Jean, rédigé en arabe (circa 840) par Nonnos (Nana) de Nisibe, conservé dans une traduction arménienne (circa 856), REA, t. 1, 1921, p. 273-296.

Նանայի Ասորաց վարդապետի Մեկնութիւն Յովհաննու Աւետարանին, արաբերէն շարագրուած (շուրջ 840 թ.), պահպանուած հայերէն թարգմանութեամբ (շուրջ 856 թ.):

3. 1921 Epikoura = Aboukara. REA, t. 1, 1921, p. 439-441.

Եպիկուրա = Աբուկարա:

4. 1922 Le Meilleur exemplaire de la version arménienne des Évangiles. RSR, t. 12, 1922, p. 69-72.

Աւետարանների հայերէն թարգմանութեան լուադոյն օրինակը:

5. 1924 LE DE DEO D'EZNIK DE KOLB connu le nom de "Contre les Sectes", Études de critique littéraire et textuelle, Paris, Geuthner, 1924, 212 p. (Extrait de la Revue des Études arméniennes, T. IV, fasc. 1).

ԵՋՆԻԿ ԿՈՂԲԱՅԻ. «ՅԱՂԱԳՈ ՎՍՏՈՒԾՈՅ», յայտնի «Եղծ պաւսնդոց» խորագրով: Մասենադրական և ընդգրագրատական սւսումնասիրութիւն:

Comptes rendus - Դրախօսութիւններ.

1. A. Meillet (Journal Asiatique, CCIX, juillet-septembre 1926, 164-165).
2. P. Peeters (Analecta Bollandiana, t. 44, 1926, 171-174).
3. Adhémar d'Alès (Les Etudes, 326-328).

4. *A. Vincent* (Revue des Questions historiques, 1^{er} avril 1926, 173-174).
5. *R. Draguet* (Revue d'Histoire ecclésiastique, 15 avril 1926. 360-361).
6. *Jules Lebreton* (Recherches de Science religieuse, 1926, t. 15, 387-388).
7. *Fr. Tournebize* (Mélanges de l'Université Saint Joseph, Beyrouth, t. X, 1929, fasc. 7, 238-239).
8. *K. Mlaker* (Orientalische Literaturzeitung, 1926, Nr. 8, 560-564).
9. Գ. Նահապետեան (Բաղժամուկ, 1925, 161-166):
10. Հ. Անտոնեան (Բաղժամուկ, 1926, 170-171):
11. Ն. Ազունց (Բաղժամուկ, 1925, 196, 294, 366. 1926, 12, 69, 108: Ի միջի աշխարհ):
12. Եղիա Փեչիկեան (Բաղժամուկ, 1928, 289, 321. 1929, 65, 97, 201, 265: Ի միջի աշխարհ):

6. 1925 L'arménien classique pour lui-même. *ROC, t. XXV. 1925-1926, f. 3 et 4, 378-399.*

Դասական հայերէնն իբրեւ այգալիսին:

7. 1926 A propos d'Eznik, p. 241. *REA, t. 6, 1926, p. 177-178, եզնիկի էջ 241ի առիթով:*

8. 1926 Frederick Cornwallis Conybeare (1856-1924). *Notice biographique et bibliographie critique. REA, t. 6, 1926, p. 185-332.*

Ֆրեդերիկ Կոնբեարիս Կոնիբեր (1856-1924): Կենսագրական ակնարկ և քննական մատենագիտական ցանկ:

Compte rendu — Դրամատուրգիա.

Jules Lebreton (RSR, t. 17, 1927, 355).

9. 1927 Critique de quelques témoignages allégués en faveur de a forme պայ pay, sans n. Հանգ. Ամս., t. 41, 11-12, 1927, 767-772.

Պայ՝ առանց ն-ի ձևի օգտին բերուած մի քանի վկայութիւններ ընդդէմ իւր:

10. 1928 ÉTUDE SUR QUELQUES NOMS ET VERBES D'EXISTENCE CHEZ EZNIK. A propos de la page 241, *Paris, Geuthner 1928, 132 p. = REA, t. VIII, 1928, p. 79-210.*

Եզնիկի երկրորդ ԳՈՅՈՒԹԻԻՆ ԱՐՏԱՅԱՅՏՈՂ ՄԻ ՔԱՆԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ԵՒ ԲԱՅՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՆ: Էջ 241ի առիթով:

Compte rendu — Դրամատուրգիա.

A. Meillet (BSL, t. XXX, 1930, 94-95).

11. 1929 Note sur l'emploi de -n avec *Astuac* chez Eznik, *REA, t. IX, 1929, 99-112.*

Դիտողութիւն եզնիկի գրքում ԱՍՏԱԿ անուն հետ -ն-ի դարձածութեան մասին:

12. 1930 Sur la formation de l'aoriste et des subjonctifs en -ց- en arménien. *REA*, t. X, 1930, 167-182.

Հայերէնի ցոյցական անցեալ կատարելի և ստորագոյնականների կազմութեան մասին:

Comptes rendus — Գրախօսութիւններ.

1. A. Meillet (*BSL*, t. XXXIII, 1932, 89-90).

2. A. Cuny (*Revue des Études anciennes*, t. XXXIV, 1932, 115).

3. R. Godel (*Remarque: REA*, Nouvelle Série, t. II, 1965, 21).

13. 1935 *Hippolyte de Rome* (*scripsit* 200-235). Sur les bénédictions d'Isaac, de Jacob et de Moïse. Notes sur la tradition manuscrite: texte grec, versions arménienne et géorgienne. Paris, *Les Belles Lettres*, 1935, 62 p.

Հիպոլիտոս Հռոմայեցի (գրել է 200-235 թթ.). Իսահակի, Յակոբի և Մովսէսի օրհնութիւնների մասին: Տեղեկութիւններ յունարէն բնագրի, հայերէն և վրացերէն թարգմանութիւնների մասին:

Compte rendu — Գրախօսութիւն.

Jules Lebreton (*Recherches de Science religieuse*, t. 26, 1936, 203-204).

14. 1936 *Collaboration à ESQUISSE D'UNE GRAMMAIRE COMPARÉE DE L'ARMÉNIEN CLASSIQUE* par A. Meillet, Vienne, 1936, 2^e édition, 205 p.

Աւստրալիացի Մեյլէի «ՈՒՐՈՒԱԳԻՄ ԴԱՍԱԿԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ» աշխատութեան, 2րդ հրատարակութիւն, Վիեննա 1936, 205 էջ:

15. 1937 Le sens qu'avait Antoine Meillet de l'arménien classique, dans "Une cérémonie consacrée à la mémoire du Prof. A. Meillet", Paris, 1937, p. 28-49.

Մեյլէն ինչ բնութեամբ ունէր զատական հայերէնի մասին:

[Հայերէն թարգմանութիւնը տե՛ս «ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ», Երուսաղէմ, 1938, էջ 478-494, արտատպւած՝ «Անահիտ», 1937, թիւ 1-2, էջ 78 և յաջ.]:

16. 1938 Arménien *krkin* "double", *Revue des Études indo-européennes*, t. I, 1938, 445-446.

Կրկին:

17. 1952 Le Diatessaron à l'origine de la version arménienne *RSR*, t. 38, 1951, 247-256.

Համարարքա Աւետարանը որպէս հայերէն Աւետարանի հիմք:

18. 1953 Le sens de *naxabarbar* chez Eznik. *Mélanges de l'Université Saint Joseph*, Beyrouth, t. 30, 1953, 51-61.

Նախաբարբառի իմաստը Եզնիկի երկում:

19. 1954 Une Antiphona de saint Ephrem sur l'Eucharistie. *RSR*, t. 42, 1954, 394-403.

Եփրեմ Ասորւ մի կցուրդ Հաղորդութեան մասին:

20. 1954 *HIPPOLYTE DE ROME. SUR LES BENEDICTIONS D'ISAAC, DE JACOB ET DE MOÏSE*. Texte grec, versions arménienne

et géorgienne. Introduction et traduction, notes et tables, en collaboration avec M. Brière et Ch. Mercier, *PO*, t. XXVII, fasc. 1 et 2, 1954, XL-247 p.

ՀԻՊՈԴԻՏՈՍ ՀԻՌՄԱՅԵՑԻ. ԻՍԱՀԱԿԻ, ՅԱԿՈԲԻ ԵՒ ՄՈՎ-ՍԷՍԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ (Բնագիր, հայերէն և լրացրէն թարգմանութիւններ):

Compte rendu — Գրախօսութիւն.

Հ. Ն. Ալիկեան, *Հանդէս Ամսօրեայ*, 1954, էջ 602-604.

21. 1956 Pour l'étude du Diatessaron, *RSR*, t. 44, 1956, p. 228-223.

Համարարտա Աւետարանի ռատեմասիրութեան համար:

22. 1957 Deux antiphonae de saint Ephrem: "Le procès de béatification de David", *RSR*, t. 45, 1957, p. 396-408.

Եփրեմ Ասորու երկու կցուրդ. «Դաւթի արդարացումը»:

23. 1959 EZNIK DE KOLB. *DE DEO* (en collaboration avec Ch. Mercier). Édition critique du texte arménien, *PO*, t. XXVIII, fasc. 3, 1959, p. 409-538; traduction française, notes et tables, *PO*, t. XXVIII, fasc. 4, 1959, p. 539-776.

ԵՋՆԻԿ ԿՈԼԲԱՅԻ, ԵԱԴԱԴԵՍ ԱՍՏԻՒԾՈՅ. Հայերէն բնագրի քննական հրատարակութիւն, Ֆրանսերէն թարգմանութիւն և Ծանօթագրութիւններ ու Յանկեր:

Comptes rendus — Գրախօսութիւններ.

1. Maurice Leroy (*L'Antiquité Classique*, t. 29, 1960, fasc. 1, p. 216-217).

2. Léon-Marie Froidevaux (*RSR*, t. 36, 453-459).

3. Lévon Khatcherian (*Patma-banasirakan handès*, 1962, fasc. 2, p. 188-198, en arménien).

24. 1961 HYMNES DE SAINT EPHREM CONSERVÉES EN VERSION ARMÉNIENNE (en collaboration avec Ch. Mercier). Texte arménien, traduction (latine) et notes explicatives, *PO*, t. XXX, fasc. 1, 1961, 270 p.

ՀԻՊՈԴԻՏՈՍ ՀԻՌՄԱՅԵՑՈՒ ԿՏՈՒՐԴՆԵՐԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ (Հայերէն բնագիր, Լատիներէն թարգմանութիւն և բացատրական ծանօթագրութիւններ):

Compte rendu — Գրախօսական.

Ն. Ալիկեան (*Handes Amsorya*, 1954, p. 602-604).

25. 1946 De deux caractères de la culture arménienne (*Langue et littérature*) [paraissant ici pour la première fois].

Հայկական մշակոյթի կրկնակի բնոյթի մասին (Լեզու և գրականութիւն):

Մանօր. Առաջին անգամ տպագրուած է այստեղ:

Երուսաղեմ
(Գարուհակի)

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ